28 Dekabr Beynəlxalq Kino Günü

"Bu kino ki var..."

Azərbaycanın da dəyərli filmləri az deyil

1895-ci ilin bu günü idi. Lui və Oqyust Lümyerlər Parisdə balaca bir kafedə ilk dəfə özlərinin çəkdikləri qısametrajlı filmlərin pullu nümayişini təşkil etmişdilər. Qardaşlar camaatı ora əyləncə xatirinə yığmışdılar və ağıllarına da gəlmirdi ki, bununla dünyada kinonun tarixini yazırlar. Amma elə oldu və bəşəriyyətin kino sevgisi "xroniki" hal aldı.

O zaman kino hələ danışa bilməyən "uşaq" idi və mənzərələrə, müşahidələrə, jestikulyasiyaya üstünlük verirdi, sonradan dil açdı. İndi dünyanı kinosuz, videosuz təsəvvür etmək mümkün deyil.

Fransada keçirilmiş ilk kinoseansdan cəmi 2 il yarım sonra – 1898-ci il avqustun 2-də Bakıda elmi-foto dərnəyinin katibi, fotoqraf Aleksandr Mişon özünün lentə aldığı "Bibiheybətdə neft fontanı yanğını", "Əlahəzrət Buxara əmirinin yolasalma mərasimi", "Qafqaz rəqsi" xronikal sənədli və "İlişdin" adlı bədii süjetlərini nümayiş etdirib.

Kinoşünas Aydın Kazımzadənin bildirdiyinə görə, ötən əsrin əvvəllərində "Pate", "Pirone", "Filma" kimi xarici kino şirkətləri Bakıda filiallarını açaraq film istehsalı ilə məşğul olublar. 1916-cı ildə yazıçı İbrahim bəy Musabəyovun eyniadlı povesti əsasında "Neft və milyonlar səltənətində", 1917-ci ildə isə Üzeyir Hacıbəylinin operettası əsasında "Arşın mal alan" qısametrajlı bədii filmləri çəkilib. Ulu öndər Heydər Əliyevin 2000-ci il 18 dekabr tarixli sərəncamı ilə 2 avqust Azərbaycanda kinonun yaranma günü kimi rəsmiləşib. Bu il milli kinomuzun 125, "Azərbaycanfilm" kinostudiyasının isə 100 yaşı qeyd edilir.

İndiyədək "Azərbaycanfilm"də müxtəlif növ və janrda 2 mindən çox film istehsal olunub. Ümummilli lider daim xalqımızın canlı salnaməsi hesab etdiyi kinonun inkişafına diqqət göstərib. Prezident İlham Əliyev kino incəsənətinə əməli qayğısı ilə onun ölkə hüdudlarını aşmasına münbit şərait yaradıb.

Böyük tərəqqi yolu keçən "Azərbaycanfilm"in istehsalı olan "Arşın mal alan", "Şərikli çörək", "Ad günü", "Sevinc buxtası", "İstintaq", "Yaramaz" və başqaları Dövlət mükafatlarına, bir çox filmlər, o cümlədən "Ögey ana", "Uzaq sahillərdə", "Arşın mal alan", "Bizim Cəbiş müəllim", "Axırıncı aşırım", "Nəsimi", "Özgə vaxt", "Sarı gəlin", "Ovsunçu", "Buta", "Çölçü", "Nabat", "Axınla aşağı" və digərləri beynəlxalq kinofestivalların mükafatlarına layiq görülüb.

Sona yetməkdə olan 2023-cü ilin aprel ayında Mədəniyyət Nazirliyi və Heydər Əliyev Mərkəzinin birgə təşkilatçılığı ilə ölkəmizdə ilk dəfə "Azərbaycan Kinosu – 125. Reallıq, çağırışlar və hədəflər" mövzusunda Kino Forumu keçirilib. Milli kinomuzun keçdiyi inkişaf yolu hərtərəfli sərf-nəzər edilib, reallıq, çağırış və hədəflərdən danışılıb. Azərbaycan kinemotoqrafiyası təcrübəsinin beynəlxalq müstəvidə tanınması, həm də bu sahədə yeni bir iqtisadi fəallığın və stimullaşdırmanın təmin edilməsi baxımından Forumun çox böyük əhəmiyyət daşıyacağına ümid ifadə olunub. Qeyd edək ki, sözügedən böyük kinoşünaslıq tədbirində aparılan müzakirələr əsasında toplanan təkliflər "Azərbaycan mədəniyyəti 2020–2040 dövlət strategiyası" ilə bağlı tərtib edilən tədbirlər planında nəzərə alınacaq.

Nəhayət, xatırladaq ki, son 10 ildə ölkəmizdə dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsait hesabına 50-dək tammetrajlı və bir o qədər də qısametrajlı bədii, 200-dən artıq sənədli, təxminən, bunun 10 faizi qədər də cizgi filmi çəkilib. Sənətçilərimiz dünyanın müxtəlif ölkələrində keçirilən beynəlxalq film festivallarına indi daha böyük həvəslə qatılır və mükafatlar qazanırlar.

Milli kinomuzun dünyaya inteqrasiyası, vaxtaşırı Bakının Kann, Venesiya, Berlin festivallarında, "OSKAR"da uğur qazanmış filmlərin nümayiş məkanına çevrilməsi də təcrübə baxımından nikbin notlar yaradır. Eyni zamanda, Xalq artisti, rejissor Oktay Mirqasımın da vurğuladığı kimi, kino sahəsində universal və əbədi dəyərlərin qorunmasının vacibliyini önə çəkmək lazımdır. Kinoteatrlarda nümayiş olunan filmlərin milli xüsusiyyətlərə uyğunluğu artırılmalıdır.

Əli ƏLİYEV
XQ